

**РОЗДІЛ 4. ІСТОРІЯ, ФІЛОСОФІЯ, МЕНЕДЖМЕНТ, ПЕДАГОГІКА  
ТА ПСИХОЛОГІЯ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ**

УДК 796.355 (091)

DOI: [https://doi.org/10.31470/2786-6424-2022-1\(1\)-113-118](https://doi.org/10.31470/2786-6424-2022-1(1)-113-118)

ORCID 0000-0001-8114-6543

**КРИВЕНКО Юрій**

кандидат історичних наук, доцент  
кафедри спортивних ігор  
Університету Григорія Сковороди  
в Переяславі,  
м. Переяслав, Україна  
e-mail: [uriy\\_krivenko85@ukr.net](mailto:uriy_krivenko85@ukr.net)

**КУРОЧКІН Віктор**

доцент кафедри спортивних ігор  
Університет Григорія Сковороди  
в Переяславі  
м. Переяслав, Україна  
e-mail: [sportigry91@ukr.net](mailto:sportigry91@ukr.net)

**ВИНИКНЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ГОЛОВНИХ ОСЕРЕДКІВ РОЗВИТКУ ХОКЕЮ НА ТРАВІ  
В ЦЕНТРАЛЬНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХХ СТ.****Анотація**

**Вступ.** Хокей на траві – одна з найбільш древніх спортивних ігор. Поява на Європейському континенті ігор, схожих з хокеєм, історики пов'язують з пануванням римлян. Римські воїни принесли з Греції паганіку – гру зігнутою палицею і м'ячем, обтягнутим шкірою і набитим пір'ям. У сучасному вигляді хокей на траві з'явився у ХІХ ст. в Англії. Базою розвитку були школи та університети.

До 60-х років ХХ століття хокей на траві в Україні належного розвитку не отримав. Лише в 1969 р. в цю гру почали грати чоловіки, а перші жіночі команди з'явилися в кінці 70-х рр. ХХ ст.

**Результати.** Починаючи з московської Олімпіади (1980 р.), до програми ігор були включені змагання серед жіночих команд. Збірні команди СРСР (жіноча і чоловіча) вибороли бронзові нагороди Олімпійських ігор у Москві (1980р.), чим започаткували масовий розвиток цього виду спорту і в Україні, тому що до складу збірних СРСР входили й українські спортсмени [4].

**Висновки.** У другій половині ХХ століття хокей на траві в Україні почав розвиватися завдяки осередкам в Чернівцях, Києві, Кривому Розі, Черкасах, Шостці та ін. Команди брали участь у Чемпіонаті СРСР в Першій лізі. Але потрібно було виходити на більш високий рівень, чим Перша ліга, і в Державному комітеті по фізичній культурі та спорту України, який тоді очолював Бака Михайло Михайлович було вирішено створити потужні чоловічі та жіночі команди в Київській області.

**Ключові слова:** хокей на траві, турнір, історія, спортивні ігри.

**Annotation**

**Abstract.** Field hockey is one of the most ancient sports games. Historians attribute the appearance of hockey-like games on the European continent to Roman rule. Roman soldiers brought a pagan from Greece – a game with a bent stick and a ball covered with leather and stuffed with feathers. In its modern form, field hockey appeared in the XIX century. in England. The basis of development were schools and universities. Until the 1960s, field hockey in Ukraine did not develop properly. Only in 1969 did men start playing this game, and the first women's teams appeared in the late 70's of the twentieth century. **Results.** Beginning with the Moscow Olympics (1980), the program of games included competitions among women's teams. The national teams of the USSR (women's and men's) won bronze medals at the Olympic Games in Moscow (1980), which began the mass development of this sport in Ukraine, because the USSR national teams included Ukrainian athletes [4]. **Conclusion.** In the second half of the twentieth century, field hockey in Ukraine began to develop thanks to the centers in Chernivtsi, Kyiv, Kryvyi Rih, Cherkasy, Vasylkiv, Boryspil and others. The teams took part in the USSR Championship in the First League. But it was necessary to reach a higher level than the First League, and the State Committee for Physical Culture and Sports of Ukraine, which was then headed by Baka Mykhailo Mykhailovych, decided to create strong men's and women's teams in Kyiv region.

**Key words:** field hockey, tournament, history, sports games.

**Постановка проблеми.** Відомо, що функціонування сфери фізичної культури і спорту тісно пов'язане із соціально-економічними умовами суспільства на певному етапі історичного розвитку. Знання особливостей діяльності тієї або іншої сфери дозволить не тільки критично оцінювати сучасний стан галузі, але і прогнозувати подальший її розвиток. Не виключенням є функціонування спортивного руху взагалі та окремих видів спорту зокрема. Предметом нашого дослідження є історичні аспекти формування осередків з розвитку хокею на траві у Київській області.

Наприкінці 70-х рр. ХХ ст. головою районного спорткомітету Бориспільщини був Григорій Білим. Керівництвом були створені умови для розвитку спортивної галузі в регіоні: футболісти "Кооператора" були чемпіонами області; у кожному селі існували футбольні команди. Легкоатлети (бігуни, стрибунки, металники) здобували призові місця на республіканському рівні. Щороку проводилися змагання між колективами фізкультури в районному центрі. Ці свята завжди сприяли залученню різних мас населення до занять фізичною культурою і спортом [6].

Хокей на траві вважався видом спорту, який потужно і стрімко розвивався. Саме він став темою дискусії при зустрічі Григорія Білима та відомої української спортсменки Алли Гресь. На її думку, хокей на траві користується популярністю у молоді. Керівництво, звичайно, розуміло, наскільки приваблива мета – створити під егідою бориспільського району жіночу хокейну команду майстрів, яка в перспективі могла б вийти на всесоюзну арену. Але створення нового колективу неодмінно мали спричинити проблеми, які потребували оперативного вирішення. Зробити важливий крок допомогла підтримка голови республіканської федерації хокею на траві Миколи Якимовича Дерябіна. Цього невтомного громадського працівника, зазвичай звикли бачити в міністерствах і відомствах, яким підпорядковані підприємства з виготовлення спорядження та форми для літнього хокею. Чимало зусиль доклала федерація для створення спортивних баз в республіці. За декілька років були побудовані інфраструктурні об'єкти в Полтавській, Харківській, Чернівецькій областях [7].

Після приїзду М.Я. Дерябіна до Борисполя, було обговорено ряд першочергових питань з реконструкції стадіону до запрошення тренерів. Комплектування команди займалися фахівці з Казахстану. Вихованок місцевих шкіл було недостатньо для створення боєздатного колективу, тому були запрошені спортсменки з інших міст, зокрема Полтави.

В цей час паралельно з розвитком жіночого хокею на Бориспільщині на правому березі Дніпра в м. Васильків обговорювався новий осередок потужної чоловічої команди з хокею на траві в центральній частині України. На Васильківський стадіон «Кристал» прибув секретар Київського обласного комітету КПРС Павленко Л.І. З ним були секретарі Васильківського міського комітету КПРС, керівники міста Василькова та Васильківського району, голова обласної ради профспілок Шевель М.І., голова обласного спорткомітету Оуд В.Г., голова обласної ради фізкультурно-спортивного товариства «Колос» Блощаненко С.В.

Після огляду спортивної бази відбулася робоча нарада, на якій було повідомлено, що в місті Василькові буде розвиватися новий вид спорту – хокей на траві. Коли це рішення було доведено до спортивної громадськості, то воно викликало неоднозначну реакцію, і не завжди позитивну, тому що на другий план відходили популярні в той час види спорту, такі як легка атлетика та футбол.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** На сьогоднішній день питання виникнення та розвитку хокею на траві в Україні досліджено частково. Опрацювання літературних джерел дало змогу визначити, що короткі історичні відомості про гру містяться у підручниках, збірниках, періодичних виданнях, але вони висвітлюють тільки окремі аспекти даної проблематики.

**Мета статті.** Аналіз та узагальнення даних літературних джерел щодо особливостей розвитку хокею на траві в центральному регіоні України на прикладі Бориспільщини та Васильківщини.

**Методи дослідження.** У процесі дослідження використовувалися історико-порівняльний метод, бібліографічний, статистичний методи, аналіз і узагальнення даних літературних джерел.

**Результати дослідження.** У 1980 р. бориспільський «Колос» дебютував в першій лізі союзного чемпіонату серед жіночих команд. Основний склад «Колоса» майже повністю був сформований з гравців команди «Спартак» (Київ), яка в дебютному чемпіонаті СРСР в 1979 р зайняла останнє місце і в результаті залишила вищу лігу. Лідерами «Колоса» стали колишні гравці «Спартака» – воротар Ніна Дашко, півзахисниця Олена Кухтіна, Ольга Осипюк, Олена Загородько, Наталя Федорчук, форварди Анна Тафопольська, Валентина Євтушенко, Алла Гресь. Команду очолив заслужений тренер Узбекистану Анатолій Кузнецов. Завдання на сезон були скромними – втриматися в першій лізі. Однак «Колос» стартував так жваво, що вже до кінця першого кола очолив турнірну таблицю. Натхнені вдалим початком, тренерський штаб і керівництво команди вносять корективи у свої плани – перед гравцями ставиться мета посісти перше місце і вийти у вищий дивізіон [11].

На фініші сезону головним суперником «Колоса» став харківський «Авіаінститут». Обидві команди завершили турнір з однаковою кількістю очок і долю першого місця вирішив додатковий матч на нейтральному полі в Ленінграді. У дуже нервовому поєдинку рівних суперників переміг «Колос» 1:0. «Золотий» гол забила капітан бориспільської команди Валентина Євтушенко. Таким чином дебютант першої ліги відразу ж став переможцем чемпіонату. Сплав досвіду і молодості допоміг «Колосу» закріпитися у вищій лізі. Команда виступила не дуже яскраво, але запам'яталася вражаючими перемогами над лідерами – «Скіфом», «Крилами Рад» і дворазовим чемпіоном країни «Андіжанкою» – 3:0. Наступні два роки стали визначальними для бориспільської команди [10].

У 1982 р. в «Колос» прийшла група гравців з харківського «Авіаінституту», який в попередньому сезоні вибув до першої ліги. Це воротар Віра Сердюк, захисники – Лариса Дрьопіна і Зоя Сердюк, півзахисники – Тетяна Чотчаєва, Лариса Чучман, Любов Рабінець, форварди – Галина Омельченко і Ольга Гусєва.

У команді з'явилися також воротар Наталія Ісаєнко і форвард Ірина Парафіяльна. Починав сезон з клубом в якості тренера Лодіар Ігнат'єв. Алла Гресь була граючим тренером. У 1982 р. «Колос» виступив невдало, посівши 9 місце. Керівництво команди запросило на посаду головного тренера Володимира Олександровича Меньшикова (1920-2000), майстра спорту СРСР, заслуженого тренера СРСР (1957).

Разом з ним в команду з приїхали капітан збірної Союзу Нателла Краснікова (за «Колос» (Бориспіль) грала з 1982 по 1987 рр.), заслужений майстер спорту. До команди приєдналися і сестри Олена і Ольга Кондруцькі, які також були членами збірної СРСР. З Алма-Ати була запрошена лідер місцевого «Зв'язківця» Зоя Валуйська. За один сезон Меньшиков зробив неможливе. Скромний клуб з Борисполя став чемпіоном СРСР, надовго отримавши пропуску серед лідерів радянського жіночого трав'яного хокею. У 1985 р. команду очолив Леонід Костянтинівич Величко. Під його керівництвом «Колос» став чемпіоном СРСР 1985 р. та срібним призером 1986 р. У 1986 р. на посаду тренера команди було запрошено Михайла Петровича Безрукова (в «Колосі» (Бориспіль) по 1991 рр.), заслуженого тренера СРСР. У 1977-1986 рр. старший тренер команди СКІФ (Москва) – чемпіона СРСР 1982 та 1984 рр., володар кубку СРСР 1982 та 1983 рр. У 1988-1991 рр. тренер жіночої команди СРСР – бронзового призера чемпіонату Європи 1991 р. та молодіжної збірної команди СРСР – бронзового призера чемпіонату Світу 1989 р. З 1988 по 1992 рр. – президент Федерації хокею на траві СРСР [10].

Надалі команда ще чотири рази (1987, 1988, 1989, 1991 рр.) ставала переможцем союзного чемпіонату.

У свою чергу на Васильківщині в 1980 р. почалася реалізація завдань по організації команди майстрів з хокею на траві. Був створений оргкомітет на чолі з Головою Васильківського міськвиконкому Івановим П.Ф. та Головою Васильківського райвиконкому Петрангівським П.П. Його діяльність, була під постійним контролем міського комітету КПРС на чолі з першим секретарем Бурнишевим М.М. В оргкомітет ввійшли відповідальні працівники міськкому партії, міськвиконкому та райвиконкому, керівники великих підприємств та організацій міста і району, спортивні функціонери. Кожна з цих організацій відповідала за певну ділянку роботи [5].

На адміністрацію міського стадіону випала велика відповідальність. За короткий час було створено відповідну матеріально-спортивну базу, реконструйовано міський стадіон «Кристал» із спортивним залом розміром 18х36 метрів, роздягальні, душові, сауна.

Наступним кроком задуманого був пошук тренерського складу. В першу чергу потрібен був досвідчений фахівець, який би зумів реалізувати ідею зі створення команди. На цю посаду, було запрошено Заслуженого тренера РФСР Свердлова Валентина Петровича, якого рекомендувало Управління спортивних ігор Державного комітету по фізичній культурі та спорту СРСР, помічниками в нього були: Шкільний В'ячеслав та Зушук Григорій, які виконували адміністративні функції.

У місті Василькові Свердлов В.П. свою діяльність розпочав з того, що запропонував масштабний план, щодо створення команди з перспективою грати у вищій лізі Чемпіонату Радянського Союзу. В першу чергу це будівництво матеріально-спортивної бази, запрошення висококваліфікованих гравців, створення належних побутових умов для гравців, забезпечення високоякісним спортивним інвентарем. Гостро поставив питання підготовки спортивного резерву команди – відкриття відділення хокею на траві в міській дитячо-юнацькій спортивній школі.

В кінці 1980 р. розпочалося комплектування команди. За основу взяли гравців, які пройшли школу хокею з м'ячем (російський хокей), адже їм було набагато легше адаптуватися до гри в хокей на траві. Запрошені перші гравці з Кемерово – Дудчак Степан та Володимир Єфіменко. І на початок 1981 р. команда була сформована.

Шлях у великий спорт команда з Васильківщини розпочинала в такому складі: капітан команди Єфіменко Володимир (м. Новосибірськ), воротар Валерій Іванов (м. Скатеринбург), гравці: Сотников Олександр та Биков Павло (м. Новосибірськ), Снопко Юрій (сmt. Глеваха), Дудчак Степан (м. Новосибірськ), Денисенко Ігор і Денисенко Валерій (м. Васильків), Альонін Василь (м. Ульяновськ), Тихомиров Олександр (м. Фергана), Усольцев Сергій (м. Кемерово), Свердлов Сергій (м. Кемерово), Питцек Богдан (м. Чернівці), Вадовський Віктор (сmt. Гребінки) [7].

Згідно регламенту проведення змагань Держкомспорту СРСР з хокею на траві для виходу команд в Першу лігу необхідно було пройти відбіркові етапи.

Отже, в 1981 р. був перший етап (Всесоюзні зональні змагання), які «Іскра» впевнено виграла і завоювала право грати в фіналі. Фінал цих змагань відбувся в м. Василькові на стадіоні «Кристал». У місто прибули команди-переможці Всесоюзних зональних змагань, але основними претендентами, були «Локомотив» (м. Кутаїсі), «РШВСМ» (м. Алма-Ата), «Буревісник» (м. Єрван). У нелегких іграх з сильними суперниками «Іскра» завоювала право грати в Першій лізі. В цьому ж

році команда виграла Кубок України та посіла друге місце в зональних змаганнях розіграшу Кубка СРСР. Для успішного виступу в Першій лізі в команду було запрошено ще ряд сильних гравців, в тому числі Федюніна Юрія з м. Новосибірська, Казакова Едуарда з м. Одеси. Начальником команди став Коцупал Анатолій Іванович, який дуже багато зробив для становлення команди [10].

У 1981 р. було створене відділення хокею на траві міської ДЮОШ. Першими тренерами дитячо-юнацької спортивної школи були – Чвіров Володимир Тимофійович, (в 1988 р. йому за досягнуті результати було присвоєно звання Заслуженого тренера України), Березанський Віктор Володимирович, Єфіменко Володимир Васильович. Їхні вихованці – юнаки всіх вікових груп ставали переможцями та призерами Всесоюзних та Всеукраїнських змагань. Майстрами спорту СРСР стали: Осьмак Олександр, Решетніков Юрій, Кожедуб Геннадій, Яцишин Олександр, Швець Андрій, Швець Олексій, Тітов Владислав, Фомін Сергій, Ковальчук Дмитро, Санчук Віталій, Талалай Ігор, Стасюк Сергій, майстрами спорту України – Головка Володимир, Беньківський Андрій, Пухляк Андрій, Каденко Олександр, Зателепа Михайло, Гусаков Андрій, Куценко Олександр [9].

Були ще спортсмени, які не займались в міській ДЮОШ, але стали Майстрами спорту СРСР це Снопко Юрій, Вадовський Віктор, майстром спорту України – Янусов Вадим.

Сезон 1982 р. був дуже відповідальним, адже питання стояло виходу у Вишу лігу вже в цьому році. З цим завданням команда успішно впоралась, «Іскра» в Першій лізі виборола друге місце, що дало право зіграти перехідні ігри з командою вищої ліги «Хімік» (м. Фергана Узбекистан), яка посіла там передостаннє місце. У кінці 1982 р. в Москві, у парку Сокольники, в критому палаці спортивних ігор «Спартак» на штучному покритті були зіграні перехідні ігри з цією командою. Про важливість гри говорить те, що на ній було присутнє керівництво Українського спорту та представники Управління спортивних ігор держкомспорту СРСР. Не стояло остронь і спортивне керівництво Узбецького спорту, яке все робило для того, щоб їхня команда залишилася у вищій лізі. Тиск на суддівську бригаду з боку узбецьких спортивних функціонерів був надзвичайний, але судді провели ігри чесно і об'єктивно. Спортсмени з Київської обл. самовіддано боролися зі своїми суперниками, які вже мали великий досвід ігор у вищій лізі. Було проведено дві гри, в обох перемогли гравці «Іскри». Було виконано поставлену задачу та здобуто путівку до Вищої ліги СРСР з хокею на траві. Слід відзначити яскраву гру представника Васильківщини, справжнього самородка Юрія Снопка з селища Глеваха, який був одним з найкращих і закріпився після цього в основному складі команди.

У сезоні 1983 р. команда «Іскра» дебютувала в змаганнях Чемпіонату СРСР серед команд Вищої ліги. Грати в еліті вітчизняного хокею було нелегко, команда самовіддано боролася з сильними суперниками, набиралася досвіду, росла майстерність гравців. В підсумку новачки змагань посіли 7 місце, що стало задовільним результатом [3].

Цього ж року на базі команди «Іскра» була створена збірна України для участі в найпрестижніших змаганнях того часу Спартакіаді народів СРСР. Спартакіада проходила раз в 4 роки та за своїм рівнем не поступалася Олімпійським іграм, а в деяких видах програми стати Олімпійським чемпіоном було простіше, ніж виграти Спартакіаду народів СРСР. Наші спортсмени посіли шосте місце, що дало в загальнокомандний залік України важливі очки, а гравці отримали звання Майстрів спорту СРСР. В кінці сезону, в Алуніті відбулися змагання за програмою VIII Літніх Спортивних ігор України. І знову «Іскра» була на висоті: стала Чемпіоном республіки. Сезон 1984 р. став менш вдалим. Команда була восьмою в Чемпіонаті СРСР. Але з приходом нових гравців вже в сезоні 1985 р. «Іскра» завоювала п'яте місце, пропустивши вперед тільки фаворитів змагань [4].

У сезон 1987 р. відбулася зміни в керівництві команди. Звільнився її головний тренер Свердлов В.П. який дуже багато зробив для становлення команди та розвитку хокею на траві в регіоні. На його місце прийшов – Коцупал Анатолій Іванович, начальником команди став Кучма Василь Миколайович, адміністратором – Порошин Олег Іванович, лікарем команди – Мелешенко Сергій Андрійович. В команду прийшло поповнення з числа вихованців відділення хокею на траві місцевої ДЮОШ Осьмак Олександр, Швець Андрій, Стасюк Сергій, Швець Олексій, Тітов Владислав, Фомін Сергій, Ковальчук Дмитро, Урбанський Сергій. Запросили Іванова Вячеслава з ленінградської «Хвилі», Крестова Володимира з Новосибірська, Локтікова Віктора з м. Рівне та бувшого гравця збірної СРСР та Алма-Атинського «Динамо» Азізова Михайла.

Але матеріальна база вже не відповідала вимогам, потрібно було подбати про сучасні умови для подальшого розвитку хокею на траві. В зв'язку з цим постали нові завдання по обладнанню сучаснішої матеріально-спортивної бази. Вимоги Держкомспорту СРСР у проведенні змагань у Вищій лізі були жорсткими. Необхідне було побудувати в першу чергу хокейне поле з штучним покриттям, сучасний готель для проживання команд і багато іншого. Завдяки цьому був збудований в центрі м. Василькова готель «Ярославна», що дало можливість приймати команди Вищої ліги СРСР. Слід зазначити, що керівництво міста та району вирішували житлові умови гравців та тренерів.

В липні 1987 р. на березі мальовничої річки Стугна було урочисто відкрито стадіон «Іскра» з чудовим сучасним полем з штучним покриттям «Регупол», обладнані житлові кімнати,

відновлювальний центр з сауною та тренажерним залом. Практично створені всі умови для успішних виступів команди. Директором спортивної бази був призначений Зателепа Сергій Сергійович.

Команда «Іскра» міцно закріпилася в Першій лізі Чемпіонату СРСР. У 1988 р. стали восьмими, в 1989 р. – шості. У 1990 р. команда посіла п'яте місце. Зі складу команди «Іскра» до збірної СРСР запрошено Євсєєва Костянтина. Кандидатами в збірну стали Фомін Сергій і Биков Павло. До молодіжної збірної СРСР було включено Яцишина Олександра.

Але почалися серйозні зміни в нашому суспільстві. ДСТ «Колос» вже не могло утримувати команду. Виникли серйозні проблеми у фінансуванні, потрібні були заходи для її збереження. В першу чергу необхідні були спонсори. Було звернуто увагу на потужне підприємство «Київпторг», яке очолював Чашин Анатолій Іванович. Відбулася зустріч керівників команди та адміністрації підприємства. На ній було досягнута домовленість про передачу команди «Іскра» в підпорядкування «Київпторг», створивши для цього в липні 199 р., легалізований спортивний клуб. Команда стало частиною підприємства і знаходилася на повному його утриманні. Президентом клубу був обраний Чашин А.І. Змінилося керівництво команди. Пішов з посади її головний тренер Коцупал А.І., переведено на посаду голови Васильківського міського спорткомітету начальник команди Кучму В.М. Рада спортивного клубу «Іскра-Київпторг» обрала новий адміністративно-тренерський склад, який очолив Петров Віктор Олександрович. Головним тренером призначено Свердлова Сергія Петровича, старшим тренером Дудчака Степана Степановича, який вірою і правдою служив команді з часу її заснування. Лікарем-масажем став Бондаренко Олександр, а посаду адміністратора команди посів Берков Андрій Леонідович. Змінилася назва команди, вона, стала називатися «Іскра-Київпторг».

В 1991 р. перед керівництвом клубу було поставлено найвище завдання – увійти до трійки призерів Чемпіонату СРСР.

Для вирішення поставлених завдань потрібні були висококласні гравці, тому в команду були запрошені гравці збірної Радянського Союзу: нападаючий Букатін Михайло та воротар Домашев Олександр, які вступали за команду Московського «Філі-Оптимум банку», нападаючий Шаронов Олександр з «Променя» м. Мінськ, також повернувся в команду Вячеслав Іванов з «Хвилі» м. Ленінград. У команду влилися молоді вихованці місцевої ДЮСШ Андрій Шпень та Дмитро Ковальчук. Натомість закінчили свою спортивну кар'єру Юрій Майоров та Олександр Андреев. Всі ці зусилля, дали свої результати і в підсумку – срібні медалі останнього Чемпіонату Радянського Союзу. Урочиста церемонія нагородження відбулася в переповненому залі Васильківського будинку культури. Срібних призерів Чемпіонату СРСР вітав голова Васильківської міської ради народний депутат Попович Валерій Федорович, президент спортивного клубу «Іскра-Київпторг» Чашин А.І., голова Київського облспорткомітету Одуд В.Г. Медалі вручив державний тренер з хокею на траві Держкомспорту СРСР Примаков В. С.

**Висновки.** Після розпаду Радянського Союзу перестала існувати команда з районного центру «Іскра», яка грала в Чемпіонаті Радянського Союзу серед команд Вищої ліги. Незмінний Чемпіон України, команда виховала багатьох Майстрів спорту, що грали в різних командах і в збірній України. Підводячи підсумки можна зробити висновок, що зусилля багатьох людей, які були задіяні в створенні та становленні команди були недаремні. В історію Васильківщини була вписана яскрава сторінка пов'язана з великим спортом в ігрових видах. Представники багатьох національностей Радянського Союзу побували в м. Василькові, серед яких чемпіони і призери найпрестижніших змагань світу. До нас приїжджали судді Лампеєв В. з Ульяновська, Іонкін В. з Алма-Ата, кращі бомбардири Світових чемпіонатів з хокею з м'ячем.

В роки незалежної України бориспільський «Колос» на відміну від васильківської «Іскри» 12 разів виборював золоті медалі чемпіонату України з хокею на траві: володар Кубка кубків європейських країн 1997 р.; переможець міжнародних турнірів у Європі та США 1993-2002 рр.; бронзовий призер Кубка європейських чемпіонів 2000-2001 рр.; срібний призер Кубка європейських чемпіонів 2002 р.; базова команда національної збірної команди України; фіналіст Чемпіонату світу 2002 р. у Австралії; Фіналіст Чемпіонату Європи 2003 р. в Іспанії [4].

Всі заслуги бориспільського хокею на траві цього періоду пов'язані з іменами Віктора Григоровича Щегеля – президента хокейного клубу та Тетяни Жук – головного тренера команди «Колос» (м. Бориспіль), тренера збірної країни та заслуженого тренера України [5].

Під їх керівництвом підвищували, шліфували свою майстерність гравці основного складу команди та національної збірної команди України: Котляренко Вікторія, одна з кращих гравців Європи та світу. Кобзенко Тетяна, неодноразово входила до когорти претенденток на звання гравця року ФІН. Була визнана кращим гравцем Олімпійського відбірочного турніру 2004 р. Саленко Тетяна, Фрітче Олена, Дудко Марина, Коломієць Світлана, Литвинчук Марина, Ковалівська Ірина, Іваненко Олена, Новик Вікторія і Шабуніна Сюзана.

Отже, наприкінці ХХ ст. в центральній Україні існувало два великих центри чоловічого та жіночого хокею на траві в м. Васильків та м. Бориспіль. Кожен з них дав поштовх розвитку нового

виду спорту на теренах України. Здобутки Всесоюзного та Європейського рівня свідчать про вагомий внесок команд центрального регіону в розвиток хокею на траві України.

#### **Література**

1. Бельский Ю.А. С прицелом на Олимпиаду. Хокей на траве. Ульяновск: 1978 г. Издательство «Ульяновская правда». 1978. С. 53-61.
2. Вайн Хорст. Хоккей на траве. Техника и тактика. Москва, Физкультура и спорт, 1980. 104 с.
3. Курочкін В.Г. Правила з хокею на траві. Київ: Ювента, 2011. 138 с.
4. Курочкін В.Г. Хокей на траві: теоретичні та організаційно методичні аспекти: навч. посіб. Переяслав: ФОП Домбровська Я.М., 2017. 136 с.
5. Лейкин А. Хоккей на траве. Физкультура и спорт. 1979. №2. С. 23-32.
6. Савин В.П. Теория и методика хоккея: учебник для студ. высш. учебных заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2003. 400 с.
7. Тюлюбаев С.В. Хоккей на траве. Программа соревнований. VIII Летняя Спартакиада народов СССР. Физкультура и спорт. №1. 1983. С. 3-9.
8. Тюлюбаев С.В. Хоккей на траве. Программа соревнований. Физкультура и спорт. 1984. №1. С. 8-22.
9. Федотова Е.В. Хоккей на траве. Азбука спорта. Москва: Физкультура и спорт, 2005. 279 с.
10. Федотова Е.В. Хоккей на траве: состояние, тенденции развития, перспективы: Метод. разработка. Москва.: ФХТР., 2004. С. 2-25.

#### **References**

1. Belskyi Yu.A. (1978). S prytselom na Olymпыadu. Khokei na trave 1978 h. [With an eye to the Olympics. Field hockey 1978]. Yzdatelstvo «Ulianovskaia pravda». P. 53-61.
2. Vain Khorst. (1980). Khokkei na trave. Tekhnika y taktika [Field hockey. Technique and tactics]. Moskva: Fyzkultura y sport. 104 p.
3. Kurochkin V.H. (2011). Pravyla z khokeiu na travi. [ Field Hockey Rules]. Kyiv: Yuventa. 138 p.
4. Kurochkin V.H. (2017). Khokei na travi: teoretychni ta orhanizatsiino metodychni aspekty: navch. posib. [Hockey on grass: theoretical and organizational and methodical aspects]. Pereiaslav: FOP Dombrovska Ya.M. 136 p.
5. Leikyn A. (1979). Khokkei na trave. [Field hockey. Physical education and sports]. Fyzkultura y sport. №2. P. 23-32.
6. Savyn V.P. (2003). Teoryia y metodyka khokkeia: uchebnyk dlia stud. vyssh. uchebnykh zavedenyi [Theory and methodology of hockey]. Moskva: Yzdatelskyi tsentr «Akademyia». 400 p.
7. Tiuliubaev S.(1983). Khokkei na trave. Prohramma sorevnovanyi. VIII Letniaia Spartakyada narodov SSSR. [Field hockey]. Fyzkultura y sport. №1. P. 3-9.
8. Tiuliubaev S.V. (1984). Khokkei na trave. Prohramma sorevnovanyi. [Field hockey]. Fyzkultura y sport. №1. P. 8-22.
9. Fedotova E.V. (2005). Khokkei na trave. Azbuka sporta. [Field hockey. ABC of sports]. Moskva: Fyzkultura y sport. 279 p.
10. Fedotova E.V. (2004). Khokkei na trave: sostoianye, tendentsyy razvytyia, perspektyvi. [Field hockey: state, development trends, prospects]. Metod. razrabotka. Moskva: FKhtR. P. 2-25.